

Justis- og beredskapsdepartementet

Helse- og omsorgsdepartementet

Forsvarsdepartementet

Strategi

Nasjonalt strategi for CBRNE-beredskap

2016–2020

Innholdsfortegnelse

1	Innledning	3
2	Ansvar for CBRNE-beredskap på sentralt nivå og gjennomføring av strategien	4
3	Håndtering av CBRNE-hendelser	5
4	Hovedutfordringer	6
5	Mål for strategien	9
6	Hovedprioriteringer og tiltak	10
7	Økonomiske og administrative konsekvenser	14

1 Innledning

Hensikten med strategien er å videreutvikle vår evne til å forebygge og håndtere store CBRNE-hendelser.

CBRNE er en fellesbetegnelse på hendelser som omfatter kjemiske stoffer (C), biologiske agens (B), radioaktive stoffer (R), nukleært materiale (N) og eksplosiver (E) med høyt farepotensiale. Slike hendelser kan forårsake tap av liv og/eller skade på helse, miljø, materielle verdier og andre samfunnsinteresser. CBRNE-hendelser kan forekomme både ved utilsiktede hendelser (naturkatastrofer, ulykker m.m.) og tilsiktede uønskede hendelser (terror, sabotasje, væpnet konflikt og krig).

Samfunnet står i dag overfor et sammensatt og bredt utfordringsbilde. En effektiv og samordnet CBRNE-beredskap må derfor bygge på en god trussel-, risiko- og sårbarhetsforståelse.

Norge har gode systemer dimensjonert for å håndtere mindre, daglige hendelser. Strategien er derfor ikke særskilt rettet mot disse hendelsene, men mot hendelser der skadeomfanget kan bli betydelig og utsette befolkningen, samfunn og miljø for store belastninger. Slike hendelser vil medføre behov for ekstraordinære beredskapsressurser, samarbeid og koordinering mellom mange aktører. Det er likevel viktig å understreke at beredskap mot de store, alvorlige hendelsene bygger på god forebygging, en god hverdagsberedskap og evne til å håndtere mindre hendelser. Beredskapen må bygges på en lokal tilpasset grunnberedskap som kan suppleres av regionale og nasjonale kapasiteter ved behov.

Store CBRNE-hendelser skjer ikke ofte i Norge, men dersom de inntreffer kan det medføre alvorlige konsekvenser for liv, helse, miljø, materielle verdier og viktige samfunnsfunksjoner. Hendelser av en slik art vil være krevende å håndtere og kan medføre et behov for både lokal, regional, sentral og internasjonal bistand og koordinering.

Norge skal i fred, krise, væpnet konflikt og krig ha et velfungerende system for å forebygge, håndtere og lære av CBRNE-hendelser. For å nå denne målsettingen gir den nasjonale CBRNE-strategien mål, hovedprioriteringer og tiltak for å utvikle CBRNE-beredskapen i Norge. Det er lagt vekt på de områdene hvor de største utfordringene er identifisert og hvor det er størst behov for utvikling og tiltak.

Strategien retter seg mot sentralt myndighetsnivå, men har også betydning for regionalt og lokalt nivå. Fylkesmannen og kommunene må legge strategien til grunn for sitt arbeid med CBRNE-beredskap, ved å sette temaet jevnlig på dagsorden og ha dialog med relevante aktører som bl.a. nødetatene og industrien for å sørge for en best mulig beredskap.

Strategien er utarbeidet av Justis- og beredskapsdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet og Forsvarsdepartementet, med utgangspunkt i et utkast til strategi og rapport av 1. september 2015 fra en tverrsektoriell arbeidsgruppe.

Strategien gjelder for perioden 2016-2020. Justis- og beredskapsdepartementet, Forsvarsdepartementet og Helse- og omsorgsdepartementet skal evaluere strategien ved strategiperiodens utløp. Evalueringen skal danne grunnlag for nødvendige justeringer i det videre arbeidet med CBRNE-beredskap.

Hva er CBRNE-hendelser?

Kjemiske hendelser (C) skyldes giftige kjemikalier (industrikjemikalier, giftige branngasser, kjemiske stridsmidler, toksiner mv.) som gjennom spredning til luft, vann, næringsmidler eller jordsmonn kan forårsake helseskader og/eller skade på miljø og materielle verdier.

Biologiske hendelser (B) kan gi sykdom forårsaket av mikrober (virus, bakterier, sopp, toksiner). Smittestoffet kan spres og tas opp fra luft, via overflater eller næringsmidler eller overføres mellom mennesker, fra insekter og dyr til mennesker, eller mellom dyr.

Radiologiske hendelser (R) skyldes ioniserende stråling fra radioaktivt materiale for eksempel på grunn av utslipp av radioaktivt materiale til luft, vann, eller jordsmonn, radioaktive kilder på avveie, eller ulykker med bestrålingsapparater.

Nukleære hendelser (N) skyldes en kjernefysisk kjedereaksjon som frigjør radioaktive fisjonsprodukter og direkte ioniserende stråling. Dette kan skje ved uhell i kjernereaktorer eller ved at et kjernevåpen detoneres. Dette gir i tillegg radioaktivt nedfall, og for kjernevåpen meget høyt trykk (sjokkbølge) og varmestråling.

Eksplisivhendelser (E) er eksplosjoner (trykk, varme, fragmenter) forårsaket av sprengstoff, pyrotekniske varer eller hjemmelagde eksplosiver, samt meget brennbare, trykksatte eller reaktive stoffer.

2 Ansvar for CBRNE-beredskap på sentralt nivå og gjennomføring av strategien

Justis- og beredskapsdepartementet er ansvarlig for samordning av kjemikalie (C)- og eksplosiv (E)-området på sivil side. Ansvaret omfatter ikke de ordninger som er etablert innen akutt forurensning hvor Samferdselsdepartementet og Kystverket har en særskilt rolle. «Samvirkeområdet for kjemikalie- og eksplosivberedskap», hvor også Kystverket er deltaker, er gitt i mandat å avklare grensesnitt og funksjonelt samarbeid med andre beredskapsordninger.

Helse- og omsorgsdepartementet er ansvarlig for samordning av beredskap mot biologiske agens (B-området)- og atomberedskapen (NR-området) på sivil side. Klima- og miljødepartementet har ansvar for beredskap knyttet til akutt radioaktiv forurensning.

Forsvarsdepartementet er ansvarlig for hele CBRNE-området i forsvarssektoren.

For en best mulig utnyttelse av begrensede ressurser og kompetanse er det nødvendig med et utstrakt samarbeid mellom sivil side og forsvarssektoren.

Justis- og beredskapsdepartementet skal følge opp mål og tiltak i strategien på kjemikalie- og eksplosivområdet på sivil side. Helse- og omsorgsdepartementet skal følge opp mål og tiltak innen biologisk beredskap og atomberedskapsområdet på sivil side.

Forsvarsdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet og Helse- og omsorgsdepartementet skal i fellesskap følge opp tiltak innen sivilt-militært samarbeid.

Departementene har et ansvar for å gjøre strategien kjent hos underliggende direktorater og etater, samt sørge for gjennomføring av tiltak i egen sektor.

Regionalt og lokalt nivå skal sørge for god beredskap for CBRNE-hendelser, og skal derfor blant annet være pådriver for at CBRNE-områdene er en del av fylkesROS og kommunale ROS-analyser, beredskaps- og krisehåndteringsplaner samt øvelser og læring etter større og mindre hendelser. Relevante aktører på lokalt og regionalt nivå, som blant annet nødetatene og industrien må involveres i dette arbeidet.

Det er mange aktører og etater som har en sentral rolle når det gjelder forebygging og håndtering av CBRNE - hendelser. I vedlegg til strategien følger en oversikt over hovedelementer i dagens system og ressurser i beredskapen mot CBRNE-hendelser.

3 Håndtering av CBRNE-hendelser

Prinsippene om ansvar, nærhet, likhet og samvirke ligger til grunn for rolledelingen mellom departementer, direktorater, regionalt og lokalt nivå ved håndtering av CBRNE-hendelser. Det samme gjelder prinsippene for sentral krisehåndtering.

Hvor tyngdepunktet i håndteringen av en alvorlig hendelse vil ligge er avhengig av hendelsens karakter. Ved de aller fleste hendelser tilsier nærhetsprinsippet at krisen håndteres på lavest mulig forvaltningsmessige nivå. Noen typer kriser vil imidlertid kreve utstrakt koordinering fra sentralt nivå. Dette gjelder særskilt ved R- og N- hendelser og B-hendelser som for eksempel pandemi. Noen B-hendelser kan ha ukjent opprinnelse en stund før en får klarlagt hva og hvor stoffet kommer fra, for eksempel ved E-coli- og legionellautbrudd. Ved R- og N- hendelser kan det være et tydelig skadested eller et berørt område med stor geografisk utstrekning. I en tidlig fase kan det være usikkert hvilke områder og personer som er eksponert. Slike hendelser vil utfordre sentrale aktører som må iverksette koordinerende tiltak for å redusere konsekvensene

av hendelsen og gi omfattende informasjon til offentligheten. Kriseutvalget for atomberedskap er etablert for å sikre en god og rask håndtering av RN-hendelser, med utvidet beslutningsmyndighet i tidlig fase.

Tilsiktede uønskede hendelser hvor det er brukt CBRNE-midler vil alltid kreve en overordnet koordinering fra sentralt nivå. Flere sammenfallende hendelser stiller også store krav til koordinering. Slike kriser vil kreve at politiske beslutningstakere må forholde seg til avgjørelser av utenrikspolitisk, forsvarspolitisk og beredskapsmessig karakter, og vil kreve en omfattende koordinering mellom sentrale departementer og Statsministerens kontor.

Ved de fleste hendelser som omfatter C- og E- midler vil det normalt være et skadested, og hendelsen håndteres av nødetatene og lokale myndigheter. Alvorlige C- og E- hendelser vil imidlertid også raskt forandre krisehåndtering på sentralt nivå, særlig dersom det er snakk om hendelser med ukjent stoff.

4 Hovedutfordringer

4.1 Generelt for CBRNE

C, B, RN og E er områder med ulike utfordringer, som krever til dels ulik fagkompetanse. De har likevel noen felles trekk og utfordringer.

Det er mange aktører som har delansvar for forebygging, beredskap, håndtering og normalisering¹. Det er derfor behov for tydelig ansvars plassering og koordinering mellom sektorer og nivåer.

Aktørene som har ansvar for forebygging og håndtering av de daglige hendelsene, er ofte de første som møter de store hendelsene. Større CBRNE-hendelser skjer ikke ofte og dette gjør at de ansvarlige aktørene ikke får jevnlig trening på å håndtere slike hendelser i sin daglige praksis. Hendelser av en slik art, som myndigheter og aktørene ikke har mengdetrening på, vil kunne være krevende å håndtere. Dette gjelder spesielt håndtering av en tilsiktet uønsket CBRNE-hendelse da omfanget og kompleksiteten av slike handlinger kan være betydelig større enn ved ulykker.

¹ Forebygging omfatter både å forhindre hendelser og å forberede håndtering.

Beredskap er forberedelser som gjøres før en uønsket hendelse inntreffer (kriseplaner, rutiner, ressurser, kompetanse, øvelser med mer).

Håndtering omfatter krisehåndtering og konsekvensreducerende tiltak.

Normalisering omfatter langtidshåndtering og tiltak for å gjenopprette normaltilstand eller en ny normaltilstand.

Ved CBRNE-hendelser vil det være behov for at regionale og sentrale fag- og myndighetsinstanser understøtter den lokale håndteringen med ressurser og kompetanse som ikke finnes lokalt. Det er nødvendig med avklarte ansvarsforhold og rutiner for støtte og samarbeid mellom de aktørene som møter CBRNE-hendelsen lokalt og fagmiljøer og myndigheter regionalt og sentralt.

Aktørene på ulike nivåer har behov for en rask og felles situasjonsforståelse, slik at de nødvendige tiltakene kan iverksettes for å kunne håndtere krisen så effektivt som mulig. Rask varslings til alle som kan bli berørt av hendelsen er avgjørende for å begrense skadeområdet. En raskest mulig avklaring av hvilke stoffer de berørte eller miljøet er utsatt for er viktig for en mest mulig optimal håndtering.

Hendelser med CBRNE-midler kjennetegnes ofte av stor usikkerhet og stort informasjonsbehov, særlig i den innledende fasen. Hendelser blir raskt omtalt i media. Dette gjør at det stilles store krav til budskapsutforming, godkjennelsesprosesser og distribusjon av fakta og kommentarer. Dette må skje raskt og profesjonelt. CBRNE-hendelser av alvorlig karakter stiller krav til en samordnet kommunikasjon fra myndighetene til befolkningen som er koordinert og målrettet og basert på god faglig ekspertise. Det er viktig å gå tidlig ut med gode faglige råd om hvordan befolkningen skal forholde seg via kommunikasjonsplattformer som når bredt ut.

Forsvarets CBRNE-ressurser er dimensjonert for å dekke Forsvarets behov. Ressursenes begrensede størrelse og geografiske plassering begrenser Forsvarets muligheter for å støtte det sivile samfunn.

Ny teknologi og internasjonal handel gjør det stadig enklere å skaffe kunnskap og ressurser til å fremstille CBRNE-midler til våpen eller terror. Tilstrekkelig myndighetsutøvelse kombinert med god forebygging og etterlevelse av krav til sikkerhet (safety) og sikring (security) er derfor viktig.

Arbeidet med CBRNE-beredskap er også i stor grad forankret i internasjonale konvensjoner og avtaler som Norge forplikter seg til å følge opp når det gjelder forebygging og håndtering. Internasjonal aktivitet på CBRNE-områdene kan gi verdifull innsikt og bidra til å øke kompetansen i norske fagmiljøer, samtidig som Norge bør være en pådriver.

Eksport- og importkontroll og ulike ikke-spredningstiltak bidrar til å forhindre at uvedkommende får hånd om CBRNE-materiale. Sammen med internasjonalt politi- og etterretnings samarbeid er dette viktige bidrag for å redusere sannsynligheten for tilsiktede uønskede hendelser. Ved en større CBRNE-hendelse kan det være aktuelt å be om bistand fra utlandet. Det kan også raskt oppstå behov for å kommunisere med organisasjoner og andre lands myndigheter som kan være berørt av en slik hendelse.

4.2 Særskilte utfordringer på kjemikalie-området

Ansvar, kompetanse og virkemidler på området er delt mellom mange aktører og nivåer. Det vises til oversikten i vedlegg 1.

Store kjemikaliehendelser kan ha sektorovergripende konsekvenser og det er behov for en bedre samordning i hele kjeden fra forebygging, beredskap, håndtering, normalisering og læring.

Påvisning av ukjente stoffer og kjemikalier krever kompetanse, egnede måleinstrumenter, prosedyrer og trening. Hendelser på kjemikalieområdet har vist at det er behov for å etablere systemer for å sikre spesifikk fagkompetanse som kan sørge for faglig ekspertise til sentralt, regionalt og lokalt nivå.

Nødetatene har varierende tilgang til beskyttelses- og deteksjonsutstyr og kompetanse til å påvise ukjente stoffer. Det er behov for et formalisert samarbeid mellom nødetatene og spesialiserte kompetansemiljøer som ved behov raskt kan stille kompetanse og kapasitet til rådighet for å fastslå hvilke kjemikalier befolkningen eller miljøet er eksponert for. Det er også behov for kompetansemiljøer som gir råd om tiltak og behandling ut fra tilgjengelig informasjon om situasjonen, og som vurderer hvilke befolkningsmessige konsekvenser hendelsen kan få. God kommunikasjon og koordinering på tvers av sektorene er avgjørende for å sikre at skadeomfanget blir minst mulig og at risikoen for langsiktige konsekvenser blir lavest mulig.

4.3 Særskilte utfordringer ved eksplosivhendelser

Hendelser med eksplosiver kan skje ved uhell knyttet til den lovlige håndteringen av eksplosiver i for eksempel en industrivirksomhet, ved sprengningsarbeider, transport av eksplosivt stoff mv. Ved slike hendelser vil det som oftest være nokså klart hvilke stoffer som er involvert. Konsekvensene av slike ulykker kan være store.

Ved tilsiktede uønskede hendelser kan det være stor uklarhet knyttet til hva slags stoff som er involvert og skadepotensialet. Eksplosiver har vært hyppig brukt i terroranslag de siste årene. Bomber/eksplosiver kan også brukes til å spre farlig materiale som radioaktivitet, giftige kjemikalier eller biologisk materiale som inneholder patogene mikroorganismer. Dette vil gjøre arbeidet på skadestedet ekstra utfordrende.

4.4 Særskilte utfordringer for beredskap mot biologiske agens

Beredskap mot biologiske hendelser berører flere sektorer. Det vises til oversikten i vedlegg 1. Større hendelser med biologiske agens vil stille betydelige krav både til smittevernberedskapen, inkludert tilgjengelighet av vaksiner og legemidler samt for transport og isolering av syke- og smittede. Antibiotikaresistens utgjør et raskt voksende problem i verden og utgjør en alvorlig trussel mot global helse.

Evalueringer av hendelser, bl.a. DSBs gjennomgang av pandemien i 2009-10 og evalueringen av myndighetenes håndtering av ebolautbruddet i 2014-2015, har pekt på at en for å være mer forberedt på fremtidige B-hendelser bør ha faste formelle fora for samhandling om forebygging, beredskap og håndtering innenfor og mellom sektorer.

4.5 Særskilte utfordringer for atomberedskapen

Beredskap mot RN-hendelser berører flere sektorer. Det vises til oversikten i vedlegg 1. Samvirke mellom sektorer, herunder sivilt-militært samarbeid, ivaretas i et Kriseutvalg for atomberedskap, med rådgivere, som koordinerer alle faser av RN-beredskapen. Det er utarbeidet seks dimensjonerende scenarier: stort utslipp via luft til Norge fra anlegg i utlandet, lokalt utslipp fra anlegg i Norge, lokal hendelse uten stedlig tilknytning, lokal hendelse som utvikler seg over tid, stort marint utslipp og hendelse i utlandet med konsekvenser for nordmenn eller norske interesser. Norge har en god beredskap for å møte disse scenarioene.

En helt annen utfordring vil være en kjernefysisk detonasjon nær eller på norsk territorium. En slik hendelse vil gi umiddelbare og store konsekvenser for liv og helse, forurensning av store geografiske områder og føre til store materielle ødeleggelse. En slik hendelse vil også ha store konsekvenser for kritisk infrastruktur og næringer, og for samfunnsstabilitet og nasjonal styringsevne og kontroll.

Det er en utfordring å sikre nødvendig vedlikehold og oppgradering av atomberedskapen. Et eksempel er målekapasitet for næringsmiddelkontroll, jf. arbeid med ny langtidsplan for vedlikehold og nødvendig oppgradering av atomberedskapen. I oppfølgingen av Strategien for forvaltning av radioaktivitet i mat og fôr, etablerte Strålevernet og Mattilsynet ved årsskiftet 2015/2016 et nytt laboratorienettverk for måling av radioaktivitet i mat. Beredskapsevnen på matområdet er avhengig av at dette laboratorienettverket får nok og jevnlig prøver fra Mattilsynet til at de kan opprettholde kompetanse, metoder og analysevirksomhet.

5 Mål for strategien

Med bakgrunn i utfordringsbildet i kapittel 4 er målene for CBRNE-beredskapen i perioden 2016-2020:

- Ansvar for C-, B-, RN- og E-områdene på nasjonalt, regionalt og lokalt nivå er tydelig, avklart og godt koordinert
- God faglig rådgivning til sentralt, regionalt og lokalt nivå er etablert
- God kommunikasjon med befolkningen er etablert
- Forebyggende aktører, nødetatene og forsterkningsressurser har tilstrekkelig evne, kompetanse, kapasitet og øvelse til å forebygge og håndtere hendelser
- Det er lagt til rette for at samfunnets samlede ressurser utnyttes på best mulig måte i fred, krise, væpnet konflikt og krig gjennom sivilt-militært samarbeid
- Øvelser på alle nivå og mellom nivå inkluderer CBRNE-hendelser
- Internasjonalt samarbeid skal styrke nasjonal CBRNE-beredskap

6 Hovedprioriteringer og tiltak

6.1 Ansvar for C-, B-, RN- og E-områdene på nasjonalt, regionalt og lokalt nivå er tydelig, avklart og godt koordinert

6.1.1 Generell CBRNE-beredskap

- Forsvarets forskningsinstitutt (FFI) sin funksjon som mottakende laboratorium for prøver der det er en potensiell kombinasjon av ukjent kjemisk, biologisk- og radiologisk agens og eksplosiver i samme prøve (CBRE-prøver) formaliseres og finansieres av oppdragsgiver.
- CBRNE-senterets funksjon som nasjonal rådgiver for pasientbehandling ved CBRNE-hendelser som kan medføre personskade eller sykdom formaliseres.

6.1.2 Kjemikalie- og eksplosivberedskap

- Justis- og beredskapsdepartementet skal sørge for en helhetlig og koordinert beredskap på kjemikalie- og eksplosivområdet som et ledd i samordningsrollen for samfunnssikkerhet og beredskap.
- «Samvirkeområdet for kjemikalie- og eksplosivberedskap» skal bidra til et helhetlig og koordinert arbeid innen kjemikalie- og eksplosivområdet på direktoratsnivå, og skal gjennomgå grensesnitt mot beredskapen som er etablert for akutt forurensning i regi av Samferdselsdepartementet og Kystverket.

6.1.3 Biologisk beredskap

- Helse- og omsorgsdepartementet vil etablere en tverrsektoriell samvirkearena for forebygging, beredskap og håndtering av B-hendelser på direktoratsnivå, administrativt underlagt Helse- og omsorgsdepartementet.
- Helse- og omsorgsdepartementet skal, med utgangspunkt i erfaringer fra hendelser og øvelser, videreutvikle beredskapen mot biologiske hendelser og fastsette Nasjonal beredskapsplan mot alvorlig smittsomme sykdommer.

6.1.4 Atomberedskap

- Kriseutvalget for atomberedskap skal videreføres, som tverrsektoriell operativ samvirkearena for forebygging, samordning av beredskapsplaner og håndtering av RN- hendelser, administrativt underlagt Helse- og omsorgsdepartementet.
- Kriseutvalget for atomberedskap skal videreføre pågående vedlikeholds- og utviklingsarbeid av atomberedskapen.
- Kriseutvalget for atomberedskap skal vurdere mulige tiltak for ytterligere å sikre kjernefysiske anlegg.
- Kriseutvalget for atomberedskap skal utvide scenarioene for atomberedskapen med ett scenario som omfatter bruk av kjernefysiske våpen nær eller på norsk territorium samt utarbeide tiltak for et slikt tilfelle.

6.2 God faglig rådgivning til sentralt, regionalt og lokalt nivå er etablert

- «Samvirkeområdet for kjemikalie- og eksplosivberedskap» skal etablere rutiner for hvordan myndigheter og fagmiljøer regionalt og sentralt kan støtte nødetatene og kommunene med faglige råd og assistanse på C- og E-området.
- Justis- og beredskapsdepartementet skal vurdere og foreslå tiltak som sikrer at sentralt, regionalt og lokalt nivå har tilgang til relevant faglig ekspertise for forbedret håndteringsevne og deteksjonskapasitet ved hendelser med ukjent stoff.
- Justis- og beredskapsdepartementet skal vurdere behov og muligheter for å utpeke et kjemikalieinstitutt for å bistå lokalt, regionalt og sentralt nivå og styrke forskning og utvikling.

6.3 God kommunikasjon med befolkningen er etablert

- «Samvirkeområdet for kjemikalie- og eksplosivberedskap» skal etablere rutiner for god kommunikasjon med befolkningen under C- og E- hendelser basert på faglig spisskompetanse og forskning.

6.4 Det er lagt til rette for at samfunnets samlede ressurser utnyttes på best mulig måte i fred, krise, væpnet konflikt og krig gjennom sivil-militært samarbeid

- Sivile og militære myndigheter skal sammen videreutvikle CBRNE- samarbeidet for en best mulig utnyttelse av ressurser og kompetanse. Samarbeidet skal baseres på totalforsvarskonseptet med gjensidig støtte i fred, krise, væpnet konflikt og krig.
- Forsvarssektoren kan på anmodning støtte sivil side med spesialkapasiteter (luftevakuering og smittetransport, eksplosivrydding, CBRNE laboratoriekapasitet, rådgivning og kompetanse) og mer generelle kapasiteter (vakthold og sikring, transport, forlegning og forpleining).
- Sivil og militær side skal samarbeide om materiellanskaffelser (utstyr og vernemateriell).
- Sivil støtte til Forsvaret i krise og krig skal avklares (blant annet å sikre helsetjenester og medisinsk personell til Forsvarets avdelinger og håndtering av B-hendelser).

6.5 Forebyggende aktører, nødetatene og forsterkningsressurser har tilstrekkelig evne, kompetanse, kapasitet og øvelse til å forebygge og håndtere hendelser

6.5.1 Forebygging av CBRNE-hendelser

- Forebygging av CBRNE-hendelser skal bygge på en omforent trussel-, risiko og sårbarhetsforståelse.
- Tilsynet med virksomheter på kjemikalieområdet skal styrkes og sørge for at sikring (security) blir ivarettatt.

6.5.2 Kjemikalie- og eksplosivberedskap

- I arbeidet med ny organisering av brann- og redningsvesenet skal det vurderes:
 - om noen brannvesen skal utpekes til å ha særskilte kapasiteter til å håndtere C- og E-hendelser, herunder mobile ressurser som raskt kan forflyttes til aktuelle områder.
 - løsninger for formalisert samarbeid mellom nødetater og kompetansemiljøer (bl.a. for påvisning av ukjente kjemikalier).
- Nødetatenes behov for kompetanse og øvelser på kjemikalie- og eksplosivområdet skal ses i sammenheng med oppfølging av «*Mulighetsstudien- vurderinger av nasjonale og regionale øvings- og kompetansesenter*».²
- Justis- og beredskapsdepartementet skal avklare Sivilforsvarets rolle, ansvar og myndighet som forsterkningsressurs ved C- og E-hendelser.

6.5.3 Biologisk beredskap

- Helse- og omsorgsdepartementet skal vurdere behov for nye tiltak rettet mot forebyggende aktører, nødetatene og forsterkningsressursenes håndtering av biologiske hendelser i arbeidet med Nasjonal beredskapsplan mot alvorlig smittsomme sykdommer.
- Helse- og omsorgsdepartementet skal styrke beredskapen mot pandemisk influensa i tråd med Nasjonal beredskapsplan mot pandemisk influensa. Dette inkluderer blant annet kontinuitetsplanlegging og nasjonalt og internasjonalt arbeid for bedre forebygging, overvåking, varsling og håndtering.
- Helse- og omsorgsdepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet, Landbruks- og matdepartementet og Klima- og miljødepartementet skal følge opp tiltakene i Nasjonal strategi mot antibiotikaresistens (2015-2020).

² <https://www.regjeringen.no/contentassets/8412978e25084fd5b31e65c491f09bd3/mulighetsstudien-rapport.pdf>

6.5.4 Atomberedskap

- Kriseutvalget for atomberedskap skal, som ledd i sitt vedlikeholds- og utviklingsarbeid, vurdere behov for nye tiltak rettet mot forebyggende aktører, nødetatene og forsterkningsressursenes håndtering av RN-hendelser.

6.6 Øvelser på alle nivå og mellom nivå inkluderer CBRNE-hendelser

- Nasjonalt øvings- og evalueringsforum skal bidra til at hendelser med CBRNE inkluderes i øvelser og evalueres.
- Det skal gjennomføres øvelser hvor forsvarssektoren og sivile aktører trener på felles bruk av CBRNE-ressurser og planverk i hele krisespekteret.
- Fylkesmannen skal se til at CBRNE-beredskap jevnlig settes på dagsorden gjennom veiledning og øvelser på fylkes- og kommunenivå.
- Kommunene skal legge til rette for effektivt samvirke på CBRNE-området mellom lokale beredskapsaktører og samarbeid på tvers gjennom interkommunale løsninger.

6.7 Internasjonalt samarbeid skal styrke nasjonal CBRNE-beredskap

- Relevante myndigheter og fagmiljøer må aktivt bidra i internasjonalt CBRNE-arbeid innen FN, NATO, EU og øvrige multilaterale fora, men også bilateralt og i Norden. Norske innspill til CBRNE-fora skal være forankret hos ansvarlig departement og koordineres med nasjonale fagmiljøer.
- Bestemmelser om import og eksport for strategiske varer, kompetanse, teknologi og tjenester skal til enhver tid være godt kjent og etterlevd hos relevante aktører, og følges opp med tilsyn.
- CBRNE-relevant nordisk samarbeid skal videreutvikles. Særlig viktig er evnen til gjensidig bistand over landegrensene ved alvorlige hendelser. Det er viktig å legge til rette for samarbeid om ressurser, herunder personell og materiell. Det skal legges til rette for hurtig grensepassering/tollklarering i beredskapssituasjoner.
- Norske aktører må være informert om Norges internasjonale forpliktelser og hva de innebærer for deres virksomhet. Fagmyndighetene har ansvar for å informere om slike forpliktelser.
- UD innkaller Forsvarsdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet og relevante underliggende etater til et årlig møte. Møtene skal bidra til koordinering og til at regelverket og Norges internasjonale forpliktelser er kjent for relevante aktører.

7 Økonomiske og administrative konsekvenser

Tiltakene i strategien som skal gjennomføres dekkes innenfor gjeldende budsjetttrammer til de berørte departementene og direktoratene. I utgangspunktet gjelder det samme for nye tiltak som skal vurderes igangsatt. Igangsetting av eventuelle ytterligere nye tiltak vil bli vurdert framover, og det er derfor ikke avklart når de eventuelt vil bli igangsatt.